

Asia: STM082:00/2018, STM/3925/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laieksi lääkelain ja apteekkiverolain muuttamisesta, luonnos muistioksi lääketaksasta annetun asetuksen muuttamisesta ja arviomuistio itsehoitolääkkeiden saatavuudesta ja saatavuuden parantamisesta eri malleilla

Luonnos hallituksen esitykseksi ja lääketaksa-asetus

Lääkkeiden hintaa koskien sallittaisiin itsehoitolääkkeiden hintakilpailu pienentämällä valmisteen toimittamisesta saatavaa apteekin katetta. Ehdotuksen mukaan eräille itsehoitolääkkeille asetettaisiin enimmäishinta. Tästä olisi kuitenkin poikkeuksia: lisäneuvontaa vaativat lääkkeet, kipulääkkeet lukuun ottamatta ulkoisesti käytettäviä valmisteita, yskänlääkkeet ja eräät ummetus- ja ripulilääkkeet. Mitä mieltä olette ehdotuksesta?

Yliopiston Apteekki kannattaa itsehoitolääkkeiden hintakilpailua, mikäli se ulotetaan koko lääkkeiden jakeluketjuun. Kilpailu tulisi ulottaa myös lääkeyrityksiin ja -tukkuihin, jolloin syntyisi aitoa hintakilpailua. Ehdotuksen mukaan hintakilpailu toteutettaisiin siten, että eräille itsehoitolääkkeille asetettaisiin hintakatto ja apteekit myöntäisivät alennuksen omasta katteestaan. Lääkeyritysten osuus lääkkeen hinnasta on merkittävä ja siksi koko jakeluketjun, myös lääkeyritysten ja tukkukauppojen tulee olla osallisena itsehoitolääkkeiden hintakilpailussa. Ehdotettu hintakatto, ostohintojen alentaminen, apteekkien määrän lisääminen ja yksityisten apteekkien vapaa sijoittuminen lisää hintakilpailua, mikä ehdotuksen tavoitteen mukaisesti tuo etuja kuluttajille.

Lisäksi Yliopiston Apteekki kannattaa ehdotettujen itsehoitolääkkeiden sulkemista alennusten piiristä, mutta haluaa tuoda esiin, että esitetyt lääkeryhmät ovat yleisimpiä itsehoitolääkkeitä, jolloin ehdotuksen mukaisesti toteutettuna alennusten merkitys asiakkaan kannalta jää vähäiseksi.

Yliopiston Apteekki haluaa korostaa, että esitetyillä muutoksilla ei saa vaarantaa lääkitys- tai potilasturvallisuutta.

Kommenttinne koskien ehdotusta oikaisuvaatimuksen poistamiseksi eräistä apteekkilupia koskevista Fimean päätöksistä.

Yliopiston Apteekki kannattaa ehdotusta.

**Luonnoksessa ehdotetaan muutettavan apteekkiverolakia siten, että apteekkiveroasteikkoon lisätään joko uusi ylin liikevaihtoporras tai vaihtoehtoisesti korotettaisiin nykyisen asteikon neljän ylimmän liikevaihtoportaan veroprosenttia.
Kommenttinne koskien ehdotusta.**

Apteekkia ei voida velvoittaa myymään lääkkeitä tappiolla:

Apteekkiveroon tehtäviä muutoksia tulee tarkastella samanaikaisesti lääketaksan kanssa. Jo tällä hetkellä kalliiden lääkkeiden myyntikate on Yliopiston Apteekille tappiollinen johtuen apteekkiveron progressiivisuudesta yhdistettynä lääketaksan rakenteeseen. Yliopiston Apteekki toimitti vuonna 2017 ylimmän taksaluokan mukaisia reseptivalmisteita 56 miljoonalla eurolla, mikä on merkittävä osuus kaikkien apteekkien toimittamista kalliista lääkkeistä. Yliopiston apteekki pitää hyvää huolta kalliiden lääkkeiden jatkuvasta saatavuudesta sekä apteekkitoimipaikoissa että verkkoapteekissa.

Nyt esitetty muutos apteekkiverotaulukkoon heikentäisi merkittävästi Yliopiston Apteekin koko lääkemyynnin kannattavuutta tehden siitä tappiollista Yliopiston Apteekin lakisääteiset erityistehtävät ja niistä aiheutuvat kustannukset huomioiden. Samalla muutos heikentää Yliopiston Apteekin omistajan Helsingin yliopiston rahoitusta merkittävästi.

Jo nyt Yliopiston Apteekki maksaa kohtuuttoman suuren osuuden apteekkiverokertymästä verrattuna suuriin yksityisiin apteekkeihin. Vuonna 2016 Yliopiston Apteekin osuus apteekkiverosta oli 15,7 %, kun Yliopiston Apteekin osuus Suomen lääkemyynnistä oli alle 10 %.

Apteekkiveroon ehdotettu muutos kohdistuu kohtuuttoman voimakkaasti Yliopiston Apteekkiin heikentäen sen taloutta ja kykyä kehittää toimintaansa verrattuna suurimpiin yksityisiin apteekkeihin. Yliopiston Apteekki katsoo, että sille ei voida asettaa velvoitetta myydä lääkkeitä tappiolla. Apteekkiveron voimakas progressio on jo nyt johtanut siihen, että Yliopiston Apteekki maksaa enemmän apteekkiveroa kuin muut samaan ylimpään apteekkiveroluokkaan kuuluvat yksityiset apteekit. Yliopiston Apteekin apteekkivero on yli 11 % koko lääkemyynnistä, kun taas iso yksityisapteekki (esim. 10 miljoonan euron vuosittainen lääkemyynti) maksaa apteekkiveroa 9,6 % koko lääkemyynnistä.

Yliopiston Apteekki katsoo, että sille säädettyjen erityistehtävien toteuttamisen, ja viranomaismääräysten ja lainsäädännön ei tule aiheuttaa perustehtävänä olevan lääkemyynnin tappiollisuutta. Vertailukohtana voidaan käyttää EU:n perussopimuksen yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja (SGEI) koskevaa sääntelyä.

EU:n komissio on ohjeistuksessaan määritellyt, millä tavoin SGEI-palvelusta saatava hyväksyttävä kompensatio muodostuu. Komission ohjeistuksen mukaan on hyväksyttävää, että kompensatio kattaa palvelun tuottamisesta aiheutuneet kustannukset, ja kohtuullisen tuoton palvelun tuottajalle.

Yliopiston Apteekki katsoo, että ottaen huomioon EU -ohjeistuksessa SGEI-palveluja koskeva oikeus kohtuulliseen tuottoon, olisi kilpailua vääristävää hyväksyä malli, jossa Yliopiston Apteekki joutuu tuottamaan lakisääteiset palvelut tappiolla, ja kompensoimaan näiden palvelujen tuottamisen muulla myynnillä samalla, kun sen kilpailijat voivat järjestellä liiketoimintansa mahdollisimman tuottoisaksi.

Yliopiston Apteekin erityistehtävät ja niiden taloudelliset vaikutukset puuttuvat:

Yliopiston Apteekin erityistehtäviä ja niiden taloudellisia vaikutuksia ei ole ehdotuksessa huomioitu. Yliopiston Apteekilla on sille lääkelaisissa säädetty ja EU:n tuomioistuimessa vahvistetut erityistehtävät, farmasian opetukseen sisältyvä harjoittelu, lääkehuoltoon liittyvä tutkimus ja harvinaisten lääkkeiden valmistus. Yksityisillä apteekeilla ei ole vastaavia velvollisuuksia. Yliopiston Apteekki kustantaa erityistehtävien toteuttamisen lääkemyynnistä saatavilla tuloilla, valtio ja Helsingin yliopisto eivät osallistu erityistehtävistä aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Erityistehtävien kustannuksista, lääketaksan rakenteesta ja voimakkaasti progressiivisesta apteekkiverosta johtuen Yliopiston Apteekin liikevoitto muodostuu jo nyt lähes kokonaisuudessaan ei-lääkkeellisten tuotteiden myynnistä.

Vapaakaupan tuotteiden myynnistä maksettava apteekkivero ei enää ole ajantasainen ja se tulee syrjivänä poistaa:

Apteekkivero maksetaan pääasiassa lääkemyynnistä. Apteekkiveroon (-maksuun) säädettiin vuonna 2003 voimaan tullessa laissa apteekkimaksusta annetun lain muuttamisesta (701/2002) kuitenkin myös vapaakaupan tuotteiden myyntiä koskeva osuus. Apteekkiveroa maksetaan siltä osin, kun vapaakaupan myynnin arvo ylittää 20 % apteekin liikevaihdosta.

Vapaakaupan tuotteita koskevan vähennyksen enimmäismäärän tarkoituksena on lain esitöiden (HE 46/2002 vp. s.2) mukaan estää apteekissa harjoitettavan vapaakaupan tuotteiden myynnin kasvun liian suureksi suhteessa apteekin lääkemyyntiin. Tämä tavoite ei täyty apteekeissa, joissa

vapaakaupan myynti on yhtiötetty erillisyhtiöön: näissä apteekeissa tuottoisa vapaakaupan myynti voi kasvaa ilman että sitä rajoitetaan ja ilman että siitä jouduttaisiin maksamaan apteekkiveroa, vaikka myynti ylittää 20 % liikevaihdosta. Siten apteekin tiloissa myytävien vapaakaupan tuotteiden verotuksen tarkoitus ei toteudu. Vero ei myöskään täytä vero-oikeudellista neutraliteettivaatimusta, sillä toisissa apteekeissa vapaakaupan myynnistä vero maksetaan, ja toisissa ei.

Yliopiston Apteekin vapaakaupan myyntiä ei ole yhtiötetty, joten se maksaa edellä mainitun mukaisesti apteekkiveroa myös vapaakaupan tuotteiden myynnistä, toisin kuin sen kilpailijat. Näin ollen säännös syrjii Yliopiston Apteekkiä ja muita apteekkeja, jotka eivät ole yhtiöittäneet vapaakaupan tuotteiden myyntiä, ja maksavat siitä apteekkiveroa.

Yliopiston Apteekki korostaa, että koska sen kilpailijoiden taloutta ja toimintaa ei arvioida lääkemyynnin ja vapaakaupan myynnin kokonaisuutena, ei myöskään vastaavasti Yliopiston Apteekin myyntiä voida arvioida kokonaisuutena. Veroneutraliteetin saavuttamiseksi vapaakaupan tuotteiden myynti tulisi saada kokonaisuudessaan vähentää veronalaisesta liikevaihdosta. Lainsäädännössä ja sen soveltamisessa tulee noudattaa verotuksen neutraalisuutta ja verovelvollisten yhdenvertaista kohtelua. Asiassa tulee ottaa huomioon myös se, että ei-lääkkeellisten tuotteiden apteekkivero vääristää kilpailua apteekkien ja muiden vähittäiskaupan jakelijoiden välillä. Yliopiston Apteekki harkitsee erillisen yhtiön perustamista ei-lääkkeellisille tuotteille, mikäli niiden apteekkiveroa ei poisteta lainsäädännöstä.

Sivuapteekkeja tulee kohdella apteekkiveron suhteen kuten yksityisiä apteekkeja:

Yliopiston Apteekki katsoo, että Yliopiston Apteekin sivuapteekkeja tulee kohdella apteekkiverotuksessa kuten yksityisiä apteekkeja, ja Yliopiston Apteekin sivuapteekkeja tulee verottaa kutakin erikseen.

Apteekkiveron progression lisääminen ehdotuksen mukaisesti kärjistää entisestään tilannetta Yliopiston Apteekin tappioksi ja on syrjivä.

Yhteisöverotus ja henkilöverotus eivät ole vertailukelpoisia:

Ehdotuksessa on myös käsitelty apteekkien tuloverotusta ja todettu, että yliopistojen apteekkeja verotetaan yhteisöverokannan mukaan. Ehdotuksessa esitetään, että Yliopiston Apteekki toimisi osakeyhtiönä, mikä on virhe; Yliopiston Apteekki on oikeudelliselta muodoltaan muu julkisoikeudellinen oikeushenkilö, ei osakeyhtiö.

Ehdotuksessa verrattiin osakeyhtiön verokantaa ja yksityisten apteekkarien tuloverotusta toisiinsa. Yliopiston Apteekki korostaa, että osakeyhtiöverotus ja henkilöverotus eivät ole keskenään vertailukelpoisia. Ottaen vielä huomioon, että yksityisillä apteekkareilla on ei-lääkkeellisiin tuotteisiin liittyvä liiketoiminta erillisyyhtiöissä, joita verotetaan osakeyhtiöverokannan mukaan, ei henkilöverotukseen vetoaminen anna verotuksellisesta tilanteesta oikeaa kuvaa.

Yleiset kommentit koskien luonnosta hallituksen esitykseksi.

Muut EU-oikeudelliset huomiot:

Ehdotuksessa ei ole käsitelty sitä, merkitseekö apteekkiveron progression jyrkentämisen kohdentuminen Yliopiston Apteekkiin muista alan toimijoista poikkeavalla tavalla puuttumista Yliopiston Apteekin ja sen omistajan Helsingin Yliopiston omaisuuden suojaan perustuslain 15 §:n 1 momentin vastaisesti.

Ehdotuksessa esitetyt muutokset heikentäisivät Yliopiston Apteekin taloutta entisestään. Yliopiston Apteekki tulouttaa voittonsa Helsingin yliopistolle, jonka rahoituksessa apteekin tuottamilla varoilla on suuri merkitys. Yliopiston omistajaohjauksessa Yliopiston Apteekki joutuu mahdollisista lakimuutoksista huolimatta tuottamaan riittävän tuloksen, mikä voi tarkoittaa yleishyödyllisten tehtävien osittaista alas ajamista tulonsiirron mahdollistamiseksi. Helsingin yliopiston rahoituksellinen tilanne huomioiden Yliopiston Apteekin kautta saatavan rahoituksen heikentäminen ei ole uskottava vaihtoehtoinen ratkaisu.

Arviomuistio itsehoitolääkkeiden saatavuudesta ja saatavuuden parantamisesta eri malleilla

Arviomuistiossa esitellään ja arvioidaan nykyisten apteekkien palvelupisteiden perustamisen helpottamista siten, että jatkossa palvelupisteet perustettaisiin Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimealle tehtävällä ilmoituksella (malli 1). Palvelupisteitä saisi perustaa esimerkiksi kauppakeskittyymiin, kauppoihin tai sosiaali- ja terveydenhuollon toimipisteiden yhteyteen, eikä palvelupisteiden määrää rajoitettaisi.

Kommenttinne koskien mallia 1.

Malli 1: Itsehoitolääkkeiden luontainen myyntikanava on apteekki, josta kuluttajat saavat tarvitsemansa lääkeneuvonnan, jolla varmistetaan lääkkeiden turvallinen ja tarkoituksenmukainen

käyttö. Itsehoitolääkkeiden saatavuutta voidaan parantaa turvallisesti ja vastuullisesti lisäämällä apteekkien palvelupisteitä. Lääkkeiden saatavuutta parantavat osaltaan myös verkkopapteekit, joiden käyttö on Suomessa parhaillaan yleistymässä. Yliopiston Apteekki tarjoaa verkkopalvelussaan ja muissa digitaalisissa palvelukanavissaan saman neuvonnan ja ohjauksen kuin toimipisteissään. Yliopiston Apteekilla ei ole oikeutta palvelupisteiden perustamiseen, mikä on elinkeinovapauden rajoitus. Yliopiston Apteekki katsoo, että tämä rajoite pitää poistaa lainsäädännöstä.

Arviomuistiossa esitellään ja arvioidaan eräiden itsehoitolääkkeiden myynnin laajentamista apteekkien ulkopuolelle myyntilupamenettelyn kautta. Tällöin myyntiluvanhakijat hakisivat itsehoitolääkevalmisteille apteekin ulkopuolella myytävän lääkkeen luokittelua. Ehdotuksen mukaan lääkkeitä myyvän myyntipaikan tulisi hakea Fimealta lupa itsehoitolääkkeiden myyntiin, ja myyntiä valvoisivat Fimea yhdessä maakuntien kanssa.

Kommenttinne koskien mallia 2.

Malli 2: Lääkkeet ovat joko itsehoito- tai reseptilääkkeitä. Yliopiston Apteekki ei kannata uuden ja keinotekoisien kategorian luomista apteekkien ulkopuoliseen myyntiin kaavailluille lääkkeille. Sen sijaan Yliopiston Apteekki kannattaa apteekkien palvelupistetoiminnan laajentamista, ei itsehoitolääkkeiden myyntikanavan laajentamista apteekkien ulkopuolelle.

Yleiset kommentit koskien arviomuistiota ja näkemykset itsehoitolääkkeiden saatavuuden parantamisesta ja kilpailun lisäämisestä toimialalla.

Kilpailun ja lääkkeiden saatavuuden lisääminen apteekki-alalla ei saa vaarantaa lääkitys- ja potilasturvallisuutta. Apteekin perustoiminnan eli lääkkeiden toimittamisen ja siihen liittyvän lääkeneuvonnan tulee olla apteekille myös taloudellisesti kannattavaa. Apteekiveron muutoksilla ja itsehoitolääkkeiden hintakilpailun lisäämisellä on suuria vaikutuksia apteekkien talouteen. Muutoksia ei voida perustella siten, että apteekin on turvattava kannattavuutensa muiden tuotteiden myynnillä.

Värri Taina
Yliopiston Apteekki